

הלכות תשעה באב סימן תקנא

כר באר הגולה

ד שם פשע
הירושלמי פרק ד
הקטנים ושם נתן
שם שבו פסקה אבד
שמה תשעה ימי
השנה תרכ"ו
ה טר מלח דאצא
ה טקא רבתי
הירושלמי נן וכן
שם תרומים בפרק
ה ו שם ובשם
תרכ"ו ו שם נתן

בשכר בין קהנים (תהידי וכו'). *ונתנו (כג) (גא) להקל בזה. (גב) אכל אם ידוע ומפרסם שהתקל אכזה *של
אינו יהודי שרי (תהידי). וכן נהגו לקבל (גב) לאמנים אינם יהודים לתקן פלים תרשים תוך זמן זה פרי שנהיה מוכנים
לאחר (גד) הסענית, ומיהו טוב למעט קנה במקום דאפשר, ולא עדיף משאר משא ומתן דמקטנין: ח ידשי
דנהיגי ולא (נד) למשתי פרוש, לסדר ולצרף החוטין שהולכין לארכו של בגד, והוא מלשון 'או בשתי
או בערב' עמרא מדעיל אב, מנהגא (והנהיגי) שלא לקדש הלכה (נה) עד (כה) אחר תשעה באב (מהרי"ל ור"ע):
ט [*] ייש נוהגים (נו) שלא לאכל בשר ושלא לשחות זין בשבת זו (נו) (ומתו בהמין של
זין) (אגודה ומהרי"ל). ייש שמוסיפין (כו) (כח) מראש-חדש עד התענית. ייש שמוסיפין (נט) מי"ו
תרכ"ו ו שם, וכתב ה"ל בו ק"ס רב רבי אשר מפני שפ"ל בשל תפילין וכן נסיון ה"ן

באר היטב

המ"א: וכל שמתר לעשות אותן שקורין קרונין¹ שאורגין בצצים, ולא כד
הוא: (ג) להקל. משמע דאפלו לישראל נהגו להקל, ומרי שנתנו לו ק"ס
ריח, אכל לאחר ריח פשיטא דאסור לתן, מ"א: (גד) התענית. אע"פ
דבכבוס אסור במ"ש ס"ג, הנהיגי לפי שגופר במקרא לאסור משא"כ בהגדים
תרשים, והטעם לפי שערין אינן שלו ולא נקרא שמו עליו. וכתב בהגמ"י
דאפלו כ"ט"ב עצמו שרי לעשות בהגדים ע"י עבדים לצרף נשואין, מ"א. ונ"ל
דנקא אחר תוצוה: (ס) אחר. ע"י סימן תכו ס"ב דהארי"ל פ"ב ד"ש
דקדש במוצאי ט"ב, פי במוצאי ט"ב נולד בן-יוד ומבשרים להקנה ולישראל
שעתידי להחטוש: (כו) מ"ח. ומד שמהתפללו הקהל ערבית במ"ש או
כ"ח לדיןן אף-על-פי שהתחיד לא התפלל צדין אסור בקשר וזון, וע"י סימן
לתלות הקהל בטעות בין דחזונו שכן היא לענין נדרים, ועין לקמן ס"ק כט ב"בא"ח.
פ"ק וינא דאור נעלם של התמיה, אף לענין פקדון מחוש אין לתקמיה, וגם פי קצת של לחלץ בין תבשיל של בשר לתבשיל של טעם זון, דכל המניעה הוא זכר לתרין
שקטלו קרבנות וחסר הדין (וקמ"ש ב"ד-אפרם על דברי ה"ש ס"ק י' משום רשיל ע"ש). ובאכילת קרשים תהי"כ ר"כ ר"כ ותבשיל אשר בשלנו אותם וזהו נאכל כאכילת
לקבנות גופניה, לכן כשצונו זכר לנו יש לאכ"ר גם התבשיל, משא"כ בין שהוא זכר לנוסוף הדין, ויך מוגז פכול לנסכין, ואף שם זין וחסס אסור אף שגם הוא פסול
לנסכים, מ"מ יש בו משום שמחה דבתיב זון ושמח כו', משא"כ פנה שהוא מוגז תבנה ולא נשאר בו רק טעם זון לכד אין בו משום שמחה, ומ"מ אין להתיר רק בקבוק
מחוש קצת, ופי שא"ש קנה לא יעשה כן תבנה דלמא אמי לאמשיכי תשבת תשבתה קלה לכד. ועין בשבנה"ג בשם כהר"י ברוך ש"י מן גמרי לחוד התבשיל סבא
להתיר דלמא אמי למשתי, ע"ש, ואפשר דלסתכלה קאמ"ר. ועל מה שכי הקט"א שפ"ר בהמין של זין פ"ב ה"ש שפ"ר אפילו אם קשקשם אב תהי צדין זון וצפה נצטה

משנה ברורה

לאחר שלשה ימים: (גא) להקל בזה. ומשמע דאפלו לישראל
נהגו להקל. (גד) ומרי שנתנו לו ק"ס ראש-חדש, דאלו אחר ראש-
חדש פשיטא דאסור לתן לו: (גב) אכל אם ידוע וכו'. ורצה
לומר, דמדעיא אמן העושה בשביל עכו"מ בוראי אינו שומח מזה,
ואין לאסורו רק משום פראיטציון דייסקרו שהוא של ישראל (ולזה
קאמר בתחלה ס"ב 'אסור לעשותן לאתרי'כ', הנה אפלו לעכו"ם],
ולזה קאמר: (גה) אם ידוע ומפרסם וכו', מפר אפלו לקבל
המלאכה אחר ראש-חדש ולעשותה: (גו) לאמנים נכרים. ולא
לישראלים, כיון שהוא אחר ראש-חדש, וכו"ל. והטעם שהקלו
בזה יותר מבכבוס דאסורין לעיל בסוף סעיף ג, לפי שצדין אינן
שלו ולא נקרא שמו עליו: ח (גד) למשתי עמרא. פרוש, שלא לעשות חוטי שתי מצמר⁶¹ [והוא הדין משארי דברים], ואסמכוה
בירושלמי על שם ששקלה אפ"ש-תנה. וכתב ביח"וסף, דאין נפקא-מנה בין לו ובין לאתרים ובין בשכר ובין בחנם [ט"ז]. וטורח
החוטין לתפר בקו בגדים מתר⁶², שאינו בכלל זה, וכן מפר לעשות קרונין¹ שאורגין בצצים, דלאו בכלל בגד הוא⁶³ [מ"א]: (גה) עד
אחר תשעה באב. עין לעיל סימן תכו סעיף ב וקמ"שנה ברורה שם⁶⁴: ט (נו) שלא לאכל בשר⁶⁵ וכו'. ומד שמהתפללו הקהל ערבית
במוצאי-שבת⁶⁶, (נו) אף-על-פי שהתחיד לא התפלל צדין והוא בחוף סעדתו, (מ) אסור בקשר וזון, והוא הדין בראש-חדש לדיןן
[מ"א]. אכל שארי (מ) אחרונים קתבה, דבמוצאי-שבת אם הוא לא התפלל צדין, מתו בקשר וזון, דביןן שאומרים יצוה' בברכת-
הקזון שכן אצלו שבת: (נו) ומפר בהמין וכו'. הנה אף (נט) בהמין שנצטוה מנין, וכשנגנס שבת זו הנה צדין זון, מפר, ביון שעבדשו
הוא המין ואין שומחה בשנתו, וחמין לענגנו מקרי, (ס) כל שבגיד-אדם נמנעין לשותוה מפני תמיעותו: (גה) מראש-חדש עד התענית.
וראש-חדש בכלל⁶⁷, (סא) וכן המנהג במדינת-ניו-יורק⁶⁸: (גט) מי"ו בתמוז. דמאז התחיל הפרענות של החרבן, וכל זה בימות החל, אכל

שער הציץ

(גד) מן-אברקם ושי"א: (גה) רוצה לומר, דבזה פן הדין מתו ולא טעם דנתנו להקל: (ו) ואם יש בעיר שפי פתי-כנעניות, הניח נגדו אחר אוהו
מקום שהוא הולך שם להתפלל: (ז) ועין בפרי-מגדים שהביא מיוחדת-דעה שעה משי"ך וט"ו שם דלא סבירא לרו כן כיון שבעצם יום הוא והוא לא
התפלל צדין. ולפי מה שקטב הספתי-תשובה החדש למרין קשית ספ"א-אדם אפשר לטלל גם בזה, משום דת"כ אדם לעצור עצמו עם העבור: (מ) אלה
בקה ונדרת-המים: (נט) ט"ו ושי"א: (ס) מן-אברקם ושי"א: (סא) פן משמע דנדרת-המים וט"ו-אדם:
תרומם: 1 מיני עשורים שצושים בלוחות צין ובדומה.

הַלְבוּת תְּשֻׁעָה בְּאֵב סִימָן תְּקֵנָא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נד]

שְׁלֵא לְעִשׂוֹת חוּטֵי שְׁתֵּי מַצָּקֵי (64) וְכִי, וְשָׂפֵת הַחוּטֵין לְתַפְרֵן בְּהֵן בְּגָדִים מְקֻרָּם (65) וְכִי, וְהָלֹא בְּקָלִל בְּגָד הוּא (66).

64) ואף סריגה ועשיית גובלין [תמונה הנעשית על ידי השחלת חוטים צבעוניים על בד או רשת פלסטית], דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי בין המצרים עמ' יב) והשו"ת בצל החכמה (ה"ד סי' נד אות ב) שנבללים במנהג זה. אך מי"מ דעת הגר"שז' אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פי"ד סכ"ג) שבמקום צורך חשוב יש להקל לנעוה במחנות קיץ וקייטנות לעשות עבודות רקמה וכדו', וכן הורה הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי שם), אך הוסיף, שלא יגמרו את עבודתיהן. ובשו"ת בצל החכמה (שם אות ד-ו) מפפק בדיהר זה, ומסקנתו שער שבת שחל בו אפשר להורות היתר לתקן בגדים וכדו' כשיש חשש שאם לא יתעסקו בזה יבואו מחמת הבטלה לידי דברים האסורים, ובשבוע שחל בו אין להורות היתר כללי, אך יש לדון בדבר כפי ראות עיני המורה בכל מקרה לגופו. וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יב) לענין עשיית גובלין חשוב העשוי לקישוט הבית.

אויערבך (הליכות שלמה תפלה פט"ו ארחות הלכה הע' 22), הערוך השלחן (סכ"ב) מביא שבמדינתו [ליטא] לא נהגו להמתין עד לאחר תשעה באב, מפני שהיה מצוי שעניים מכסים את הלכנה וחששו שמא לאחר מכן תהיה מכוסה, ולנהוגים כדעת הגר"א לקדש קודם תשעה באב האם מותרים לשיר ולקרד טובים מאורות' בסיום הקידוש לבנה, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק טז).

[משנ"ב ס"ק נו]

שְׁלֵא לְאָכַל בְּשֶׁרֶם (68) וְכִי, וּמִיָּד שֶׁהִתְפַּלְלוּ הִקְהָל עֲרֵבִית בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת (69).

68) ומי שבירך על החיכת בשר, ועד שלא אכל נזכר שבימים אלו נהגים שלא לאכול בשר, כתב השרי חמד (אסיפת דינים מערכת בין המצרים סי' א אות ד) שיאכל כל שהוא מן הבשר שלא תהיה ברכתו לבטלה, ואינו נקרא עובר על המנהג, שבכל שהוא אין לא משום שמחה וגם אינו ממעט באבלות. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קלא) במי ששכח ובירך 'בורא פרי הגפן' על היין, שיטעם כל שהוא, וביאר שכיון שאין שתיית היין אסורה בעצם שהרי הותרה לצורך מצוה, ואינה אלא הרחקה ומנהג גמור מפני אבלות ירושלים, וזה לא שייך כשזוהתה כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה.

69) וגם בסעודת מלחה מלכה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ד סי' כא אות ד) שאין לאכול בשר, והוסיף, שאף מי שנהג לאכול בשר בכל מוצאי השבתות, אינו צריך לעשות התרת נדרים בין שכל מנהגו היה במוצאי שבתות שמותר לאכול בשר ולא לזמן שאסור, וכן דעת החזו"א (קרא עלי מועד פ"ה הע' ב), מאידך, דעת הגר"ח מוולאז'ין (קרא עלי מועד שם) שסעודת מלחה מלכה דינה כסעודת מצוה ומותר בה בבשר ויין. והכפ החיים (ס"ק קמו) כתב שיכול לאכול בסעודת מלחה מלכה בשר שנשאר לו משבת, כיון שנעשה לכבוד שבת ואוכלו בסעודה רביעית ששייכות לשבת, ויש בזה גם משום 'בל תשחית'.

[משנ"ב ס"ק נח]

וְרֵאשֵׁי הַרְגֵשׁ בְּקָלְלֵשׁ, וְכֵן הִפְנֵקֵי בְּמִדֵּינֵי תַיִתוֹ (70).

70) ואף שבודק כלל ראש חודש הוא יום שמחה, ביאר הכפ החיים (ס"ק קכו) בשם סד"הי שראש חודש אב שונה כיון שהוא ראש חודש הפורענות, וגם שבו נסתלק אהרן הכהן.

71) ואת אותם המולולים במנהג זה באומרים שאינו אסור מעיקר הדין, הוכיח הערוך השלחן (סכ"ג) שלבד שהם עוברים איסור דאורייתא של דר', שכיון שאבותינו קיבלו עליהם מנהג זה הרי זה נדר של כלל ישראל, גם יש להם ליבוש ולהיכלם, שהלא הרבה מהאומות אין אוכלים הרבה שבעות לא בשר ולא חלב ולא ביצים, ואנחנו עם בני ישראל שעלינו נאמר 'קדושים תהיו איך לא נעצור בעצמנו שמונה ימים בשנה לזכרון בית קדשינו ותפארתינו, ועל כיוצא בזה אמר הנביא (יחזקאל לו לב) 'בושו והכלמו מדרכיכם בית ישראל', ועונשם גדול מאד. והוסיף (סי' תקנד סכ"ב), שמה שכתב השו"ע שם (סכ"ד) שהאוכל בשר או שותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר 'יתיה עוונותם על עצמותם', היינו לפי דין הנמ' שנהגו איסור בבשר ויין רק בסעודה המפסקת, אבל למנהגינו שנמנעים כבר מראש חודש, גם על מי שאוכל בשר או שותה יין מראש חודש, נאמר כתוב זה.

[משנ"ב ס"ק נה]

עֵינֵי לְעִיל סִימָן חֲכוּ סִימָן ב' וּבְמִשְׁנֵה בְּדוּרָה שָׁם (67).

67) וכתב שם (ס"ק ח) שהטעם שאין לקדש את הלכנה עד לאחר תשעה באב, כיון ששרויים באבילות [יש לקדש את הלכנה כשהוא מבושם ובגדיו נאים, כמוכא בשו"ע שם].

והרמ"א (שם) הוסיף שלא לקדש הלכנה גם במוצאי תשעה באב ושאר תעניות, אולם במשנ"ב שם (ס"ק יא) הביא שדעת האחרונים שאפשר לקדש במוצאי תשעה באב וכל שכן בשאר תעניות, אלא שצריך קודם לטעום משהו, ובמוצאי תשעה באב יש להיוהר שלא לקדש בלי מנעלים. ובשע"צ (שם ס"ק ט) הביא שאם הציבור מקדשים את הלכנה, ואם ימתין עד שיטעם יצטרך לקדש לבד, יכול לקדש עם הציבור משום 'ברוב עם הדרת מלך'. והבאר היטב (ס"ק כה) הביא בשם האר"י ז"ל שאררבה יש לקדש במוצאי תשעה באב כי בו נולד בן דוד. ודעת הגר"א (מעשה רב אות קטז) שחייב אחר שלוש ימים מהמולד יש לקדש הלכנה ולא לחכות עד לאחר תשעה באב משום שאין מחמיצים את המצוה, וכן נהג החזו"א (ארחות רבנו ח"א עמ' קעז) והגר"שז'

הלכות תשעה באב סימן תקנא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נט]

קטר בשבת(74) וכו', וצ"ל דעתו על שבת(75) וכו', שאמר: הרי עלי שלא לאכול בשר(74).

(72) ומי שקיבל עליו שבת מפלג המנחה, כתב בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' שסו אות ב) בשם המשנה הלכות, שמותר לאכול בשר בומן שקיבל עליו את השבת, וכן קטנים שבימות הקיץ קשה להם להמתין מלאכול עד אחר תפילת ערבית ולכן מאכילים אותם סעודת שבת כשעה או כשתי שעות קודם קבלת שבת, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' בא אות ד) שיכולים להאכילם בשר בומן זה.

המובל לכבוד שבת ורוצה לטעום את התבשילים, כתב בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ב סי' קסט) שאף על פי שכתב המג"א (סי' רנ ס"א, הובא במשנ"ב שם ס"ק ב) שמצוה לטעום מכל תבשיל בערב שבת קודם כדי לתקנו יפה, בערב שבת חזון אין לו לבלוע את התבשיל שטעם אלא רק לטעום ולפלוט, מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ג סי' ס תשובה ד) כתב שהרגיל בטעימת התבשיל בכל ערב שבת, מותר לו לטעום ולבלוע גם בערב שבת, זה כיון שכונתו רק לטועמה היים וכו', ודעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי חיי"ג עמ' מט) שאם יש צורך בטעימת תבשילי הבשר של שבת מותר לטעום מעט כפי הצורך, שאין זה בכלל טעימה האסורה משום שמהה (הדוסיף), שהוא הדין במבשל לצורך שאר סעודות מצוה מותר לטעום מעט לצורך הבישול.

(73) ואף שאין חיוב לאכול בשר בשבת, כתב לקמן (סי' תקב ס"ק כג) שאם נגעו משום אבילות, עבירה היא.

(74) ולקמן (סי' תקע ס"ק ג) כתב לענין מי שנדר שלא לאכול בשבתות שצריך להתיר את נדרו, שקבלה בלשון 'הרי עלי' נחשבת נדר, רק שכשאומר 'הרי עלי' אכילת יום פלוני קונם, שאז חל איסור נדר על אכילת אותו יום וצריך להחזירו, אמנם, לענין המורד הנאה משופר, כתב לקמן (סי' תקפו ס"ק ב) שיש פוסקים הסוברים שאין חל הנדר כשאמר תקיעת שופר עלי בקונם, כיון שהתקיעה אינה הפץ ונדריים אינם חלים על דבר שאין בו ממש [רק כשאמר השופר עליו, שאמר שופר עלי בקונם לתקוע בו חל הנידר], ויש החולקים וסוברים שאף בזה חל הנדר, שכיון שעל כל פנים הוכיח בנדרו את השופר אמרינן שכוונתו לאסור ההפץ עליו.

[שעה"צ ס"ק סג]

הריני נדר שלא לאכול בשר, אין זה לשון נדר(75).

(75) ונו"מ, אף הנדר בלשון זה, כתב בשו"ע (יו"ד סי' ריג ס"א, וראה משנ"ב לקמן סי' תקפו ס"ק ב) שצריך מדרבנן להישאל על נדרו ואך מסתבר שבאופן זה שהוא רק מדרבנן, ודאי שאומרים שהנדר על דעת בני אדם נדר ואין דעתו על שבת).

[משנ"ב ס"ק ס]

עד עשירי באב(76).

(76) ובעיר גדולה שתדיר מצויים בה כמה חולים והרבה חלושי הבריאות המותרים באכילת בשר בימים אלו, כתב הערוך השלחן (סכ"ה) שאין צורך להצניע את הסכין, וכן לענין קניית בשר בתשעת הימים כדי להניחו עד לאחר תשעה באב, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' קיב אות ג) שמותר, כיון שיש הרבה אופנים בהם ודאי מותר לקנות, כגון בימים הסמוכים לשבת או כשצריך להוליך למקום אחר שבו אין בשר, וממילא אין לחוש למראית עין שיאמרו שקנה כדי לאוכלו בתשעת הימים, אכן, הדעת תורה (עמוד צא) כתב שנהגו שלא לפתוח חנות בשר בימים אלו, ואף במקרה שאם לא ימכרו בשר בשר יהיו אנשים שיכשלו

ויקנו בשר טריפה בחנויות של הגויים, מי"מ אין לבטל המנהג שלא למכור בשר בימים אלו, ראה שם טעמו.

[משנ"ב ס"ק סא]

אפילו חולה קצת(77) וכו', מ"ו באב וצ"ל לקניע מבשר(78).

(77) ולענין חולה שמספיק לו לאכול בשר עוף, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק סד).

(78) והטעם להחמיר מי"מ זה, ביאר המג"א (סי' תקנ"ד ס"ק ט) מכיון שבאוהו יום נכנסו איברים להיכל.

[משנ"ב ס"ק סב]

פלילה שלפני מילה אינה סעודה מצוה י"ד אפרים(79).

(79) וסעודת בר מצוה, כתב חיד אפרים (על המג"א ס"ק לג) שגם היא נחשבת סעודת מצוה לענין זה. הדוסיף, שאף כשאינה באותו יום שבו נעשה בר מצוה, כל שהצער דורש בה הרי היא סעודת מצוה, אלא שמי"מ אין לעשותה בימים אלו כשכוונתו בשביל לאכול בשר תאוה, אכן, דעת הגר"ח קניבסקי (נחמת ישראל פכ"ה הע' 367) שכיון שהמשנ"ב לא הזכיר את דעתו של חיד אפרים לענין סעודת בר מצוה, יש להחמיר שלא לאכול בשר אף בסעודת בר מצוה הנערכת ביום שמעשה בו גדול.

[משנ"ב ס"ק סג]

הקאינא נהיני עלמא לאסר אף תבשיל של פשו(80).

(80) ותבשיל שמעורב בו יין, לא הוזכר בשו"ע ובמשנ"ב לאיסורו דעת הט"ז (ס"ק ט) שלא נהגו בזה איסור ואפילו כשמורגש טעם היין בתבשיל. אכן כתב הבאר היטב (ס"ק כט) שלפי מנהגינו להחמיר בתבשיל של בשר, יש להחמיר גם בתבשיל שמעורב וניכר בו טעם היין [וכשלא ניכר טעם היין, כבר כתב בשעה"צ (ס"ק סח) לענין תבשיל של בשר שאם נתן לקפילא וטועם ואין בו טעם בשר מותר]. וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות ומנהגי בין המצרים עמ' עט, וקובץ מבקשי תורה חמ"ז עמ' ו) הגר"ח קרליץ (קרא עלי מועד פ"ה ס"ק ח) והגר"ח קניבסקי (יד בבין המצרים עמ' פב הע' יא), וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קלב), ולענין מיני מאפה שמעורבים בעיסה יין או מיץ ענבים כדי לשפר את טעמם אך לא ניכר בהם טעם היין, דעת הגר"ש אלישיב (שם) והגר"ח קניבסקי (שם) שאינם נחשבים תבשיל של יין נאך מי"מ אין לכתהיליה להכינם בימים אלו שמא ישכח ויבוא לשתות מהיין, מאידך, בשו"ת שבט הלוי (שם) כתב שכיון שמחמירים גם בתבשיל של יין אין לאכול עונות ועוגות שנותנים בהן יין לשבח הטעם, אך הדוסיף, שלקטן שעדיין לא הגיע לגיל שיודע להתאבל על ירושלים, אף שמחמירים שלא לתת לו בשר ויין כמובא במשנ"ב להלן (ס"ק ע), נראה שאפשר להקל באופן כזה שאין בו אלא טעמא בעלמא, ומשקאות קלים שיש בהם יין או רכו מיץ ענבים, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פ"ט אות לא) שאסורים בשתייה, אך רסק פירות שהכניסו לתוכו גם ענבים, דעתו (אשרי האיש שם אות ח), שמותר לאכול אפילו שיש בזה טעם ענבים מכיון שלא דעה שם מיץ ענבים בנפרד לפני שנתערב.

[שעה"צ ס"ק סח]

ושעיה כי האי נאן אפשי דש(81).

(81) ובענין המבשל בערב שבת חזון, והפץ לקיים את המובא במשנ"ב לעיל (סי' רנ ס"ק ב) שמצוה לטעום מכל תבשיל בערב שבת קודם כדי לתקנו יפה, אם מותר לו לטעום ולבלוע או רק לטעום ולפלוט, ראה מה שכתבנו במשנ"ב לעיל (ס"ק נט) ובסי' רנ שם.

המשך במילואים עמוד 11

מילואים הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד 52

וחולה שצריך לאכול בשר אלא שדי לו בבשר עוף, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פכ"ו תשובה ז) שלפי דברי המג"א שדין אכילת בשר עוף קל יותר, יש להתיר לו דוקא בשר עוף.

[משנ"ב ס"ק טו]

וקסול לגבי מקב"ט⁸³.

83 אמנם, כתב לקמן (סי' תקנב ס"ק ז) שהטעם להקל ביין שלא שיהיה שלשה ימים הוא משום שאינו חשוב ואין בו משום שמחה.

[משנ"ב ס"ק סד]

מ"ד לו לאכל בשר-עוף⁸².

82 הטעם שאפשר להקל יותר בבשר עוף, כתב המג"א (סי' כח, הובא בשערי צדק ס"ק סט כמקור דברי המשנ"ב כאן) כיון שלא היו מקריבים ממנו קרבן, וגם אין שמחה אלא בבשר בהמה. ובמשנ"ב לקמן (סי' תקנב ס"ק ה) כתב שזה גם הטעם שהיה היה אמינא להקל בבשר מלוח שלשה ימים, שלענין קרבנות אינו נקרא בשר אלא תוך שלשה ימים, שהרי אף השלמים לא היו נאכלים ליותר משני ימים ולילה אחת.

הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד כז

[משנ"ב ס"ק עז]

ולש שמואלין אלו שני תבות⁹².

92 ובשו"ת לבושי מרדכי (אה"ע"ז סי' מז ד"ה ומ"ש) כתב בשם הגר"א, שברמ"א היה כתוב אחרי התיבות וסיום מסכת, ר"ת י"ס"א, ושם המדפיסים בפתחת ראשי התיבות וכתבו י"ס"עודת אירו"ן, ובאמת צריך להיות י"ס"פריס אחרים, כלומר שגם סיום על ספרים אחרים נחשב סיום לענין סעודת מצוה [ראה מה שכתבנו לעיל (סי' עג ובסי' תע ס"ק ט)].

[משנ"ב ס"ק עה]

ומי ששולחין לו לביתו אסור לו לאכל⁹³.

93 אך מי שהתחיל בסעודה ואחר כך לקח מאכלים לביתו, יהיה דעתו בשעת נטילת ידיים לגמור את סעודתו בבית, דעת הגר"ח קניבסקי (ברית אפרים עמ' שמה) שהכל נחשב לסעודת מצוה.

ומהלל וסנדק ששולחים להם לביתם מסעודת הברית, כתב בשו"ת דברי מלביאל (ח"ג סי' כז) שמותרים לאכול בשר ויין, כיון שאצלם יום זה הוא יום טוב, וכמו שכתב המג"א (סי' תקסח סי', הביאו המשנ"ב שם ס"ק יד) לגבי ברית שארע בתענית בה"ב או בעשיית, לנהגים להתענות בימים אלו, שבעלי הברית מותרים לאכול ולשתות אף קודם הברית משום שיום טוב שלהם הוא [ומטעם זה יכולים אף לאכול בשר ויין משלהם קודם הברית, ומסתבר שכן הדין גם באבי הבן ואמה].

91 ואף אם המסיים עצמו אינו מסב עמוהם לסעודה, דעת הגרש"י אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ח דבר הלכה ארת א) לענין תענית בכורות, שמי"מ מותר לשאר המשתתפים בסיום לאכול [אך יש לחלק בין תענית בכורות לאיסור בשר ויין בתשעת הימים].

ומי שהגיע לאחר סיום הלימוד ולא שמע את הסיוב, דעת הגר"מ פיינשטיין (מו"ב בשמעתא דמשע עמ' תכז) שמותר באכילת בשר, כיון שהסעודה היא סעודת מצוה, וכל אחר ראוי לאכול בסעודת מצוה בשר ויין, וכן הורה הגר"י קניבסקי (תשובות והנהגות ח"ב סי' ר"א) ודעת הגר"ב קרליץ (חוט שני פסח פ"א ס"ק ז) לענין תענית בכורות, שיש להקל לאכול אף למי שלא שמע את הסיום [אך יש לחלק בין תענית בכורות לאיסור בשר ויין בתשעת הימים]. מאידך לענין תענית בכורות, כתב הבן איש חי (שנה א פ"ב צו אות כה) שצריך לשמוע את הסיום ולהבין את הנאמר שם, וכן דעת הגרש"י אויערבך (הליכות שלמה שם ס"א) שרק שמועת הסיום מתירה את התענית [או מי שהוא שותף לשמחת המסיים כגון שלמד איתו את המסכת וכו']. וכן דעת הגר"ש אלישיב (סידור פסח כהלכתו פ"ד הע' 14), וכו' זה כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' מה), אך סיים שאם מסייע לעריכת הסעודה ראוי שיכול להשתתף בה, וכמו שכתב בביה"ל כאן לענין מי שלא למד את המסכת [אך יש לחלק בין תענית בכורות לאיסור בשר ויין בתשעת הימים].

הלכות תשעה באב סימן תקנא המשך מעמוד 54

משיטפת המלוכלכים, דעת הגר"ש אלישיב (נטעי גבריאל פ"ד ס"ק יז) שאין צורך לחדר אחר חומרות כאלה, ידיך מה שאסרה לך תורה, הרי חכמים התירו כיבוד הנגדים שמלפפים בהם התינוקות.

ומטפחות אף, כתב בשו"ת שלמת היים (סי' רטז) שאם שכח שמתלכלכים הרבה מותר לכבסם כבדי קטנים.

קניבסקי אות יז) שיש להחמיר אפילו בקטן בן שנה כיון שאפשר להלבישו את הכגד המלוכלך.

ומי שיכול לקנות בתשעת הימים בגדים נוספים לקטן ובכך להימנע מכיבוד בגדיו, דעת הגר"י קניבסקי (אמת ליעקב עמ' רכה) שעדיף שיעשה כן, כיון שאיסור הכיבוד כיון שהחכר בנמי, חמור יותר מאיסור הקניה. אכן לענין קניית חיתולים נוספים כדי להימנע

